

۱۳۳۸ مرکز امور طلاب و خانواده‌ها - معاونت امور خانواده - اداره قرآن و حدیث

سروشنامه:	صادقی، محمد، ۱۳۵۷ -، گردآورنده
عنوان و نام پدیدآور:	پرتوی از ثقلین / تهیه و تنظیم محمد صادقی، ناهید موحدی؛ ارزیاب علمی محمدحسین رفیعی؛ ویراستار حجت کشاورز، عیسی روح‌الامینی؛ [به سفارش] مرکز امور طلاب و خانواده‌ها، معاونت امور خانواده، اداره قرآن و حدیث. قم: مرکز بین‌المللی ترجمه و نشر المصطفی (ع)، ۱۳۹۶ -
مشخصات نشر:	ج. -
مشخصات ظاهری:	۷-۳۰۳-۴۲۹-۶۰۰-۹۷۸ دوره؛ ۴-۳۰۴-۴۲۹-۶۰۰-۹۷۸ ج. ۱.
شابک:	وضعیت فهرست نویسی: فیا یادداشت: کتابنامه.
مندرجات:	ج. ۱. والدین در آینه آیات و روایات
موضوع:	والدین در قرآن؛ Parents in the Qur'an
موضوع:	والدین -- احادیث: Parents -- Hadiths
شناسه افزوده:	موحدی، ناهید، ۱۳۵۸ -، گردآورنده
شناسه افزوده:	جامعة المصطفی (ع) العالمية. مرکز امور طلاب و خانواده‌ها
شناسه افزوده:	جامعه المصطفی (ع) العالمية. مرکز امور طلاب و خانواده‌ها. معاونت امور خانواده
شناسه افزوده:	جامعة المصطفی (ع) العالمية. اداره کل قرآن و حدیث
شناسه افزوده:	جامعة المصطفی (ع) العالمية. مرکز بین‌المللی ترجمه و نشر المصطفی (ع)
شناسه افزوده:	Almustafa International University/Almustafa International Translation and Publication center
رده بندی کنگره:	۱۳۹۶ ص ۲ و ۱۰۴ BP
رده بندی دیویی:	۲۹۷/۱۵۹
شماره کتابشناسی ملی:	۵۰۱۶۸۱۶

حق چاپ برای ناشر محفوظ است

پرتوی از ثقلین؛ والدین در آینه آیات و روایات (جلد ۱)

تهیه و تنظیم: محمد صادقی و ناهید موحدی
ارزیاب علمی: حجت‌الاسلام والمسلمین دکتر محمدحسین رفیعی
چاپ اول: ۱۳۹۶ ش / ۱۴۳۹ ق
ناشر: مرکز بین‌المللی ترجمه و نشر المصطفی (ع)
● چاپ: زلال کوثر ● قیمت: ۱۶۵۰۰۰ ریال ● شمارگان: ۳۰۰۰ نسخه

مراکز پخش

- ◀ ایران، قم، خیابان معلم غربی (حجتیه)، نبش کوچه ۱۸؛
تلفن: +۹۸ ۲۵ ۳۷۸۳۶۱۳۴ تلفکس: (داخلی ۱۰۵)/۳۷۸۳۹۳۰۵ ۰۲۵
- ◀ ایران، قم، بلوار محمدامین، سه راه سالاریه. تلفن: ۳۲۱۳۳۱۰۶ - ۰۲۵
- ◀ ایران، قم، مجتمع ناشران، طبقه سوم واحد ۳۰۸. تلفن: ۰۲۵-۳۷۸۴۲۴۰۲

 <http://buy-pub.miu.ac.ir/>
 <http://pub.miu.ac.ir>

 https://telegram.me/pub_almostafa
 miup@pub.miu.ac.ir

باسپاس از دست اندرکارانی که ما را در تولید این اثر یاری رساندند.

- ◀ مدیر انتشارات: مرتضی محمدعلی نژاد شانی
- ◀ مدیر تولید: جعفر قاسمی ابهری
- ◀ ناظر فنی: محمدباقر شکری
- ◀ ناظر گرافیک: مسعود مهدوی
- ◀ ناظر چاپ: نعمت‌الله یزدانی
- ◀ امور چاپ: جواد علی پور
- ◀ طراحی جلد: محمد مهدی رحیمی
- ◀ صفحه‌آرایی: حسن سپهری فرد
- ◀ ویراستاری: حجت کشاورز و عیسی روح‌الامینی

پرتوی از تقلین

والدین در آینه آیات و روایات
(جلد ۱)

تهیه و تنظیم
محمد صادقی و ناهید موحدی

مرکز بین‌المللی
ترجمه و نشر
المصطفی

سخن ناشر

با پیروزی انقلاب شکوهمند اسلامی و در عصر جهانی شدن ارتباطات، پرسش‌ها و چالش‌های نوینی در حوزه علوم انسانی فراروی اندیشمندان مسلمان قرار گرفت که برخاسته از مسئولیت دشوار حکومت در این عصر است؛ دورانی که پای‌بندی به دین و سنت در مدیریت همه‌جانبه کشورها بسیار چالش‌برانگیز می‌نماید. از این‌رو مطالعات و پژوهش‌های به‌روز، جامع، منسجم و کاربردی در حوزه دین، بر اساس معیارهای معتبر جهانی و اندیشه‌های ناب و ژرف، بایسته و ضروری است و جلوگیری از انحرافات فکری و تربیتی پژوهندگان حوزه دین، مهم و مورد عنایت بنیان‌گذاران این شجره طیبه، به‌ویژه معمار بزرگ انقلاب اسلامی، امام خمینی علیه السلام و مقام معظم رهبری (دام ظلّه العالی) می‌باشد.

جهانی‌شدن و گسترش سلطه فرهنگی غرب در سایه رسانه‌های فرهنگی و ارتباطی اقتضا دارد که دانش‌پژوهان و علاقه‌مندان به این مباحث، با اندیشه‌های بلند و ارزش‌های متعالی آشنا شوند و این مهم با ایجاد رشته‌های تخصصی، تولید متون جدید و غنی، گسترش دامنه آموزش و تربیت سازمان‌یافته دانشجویان به سرانجام خواهد رسید. این فرایند گاه در پرداختن به مباحث بنیادین و تدوین متون تخصصی تعریف می‌شود و گاه در نگارش بحث‌های علمی، اما نه‌چندان پیچیده و تخصصی به ظهور می‌رسد.

بالندگی مراکز آموزشی در گرو نظام آموزشی منسجم، قانونمند و پویاست. بازنگری در متن‌ها و شیوه‌های آموزشی و پژوهشی و به‌روز کردن آنها نیز این انسجام و پویایی و در نتیجه نشاط علمی مراکز آموزشی و پژوهشی را در پی دارد. «جامعه المصطفی علیه السلام العالمیه» به عنوان بخشی از این مجموعه که رسالت بزرگ تعلیم و تربیت طلاب غیر ایرانی را بر عهده دارد، تألیف متون درسی مناسب را سرلوحه تلاش خود قرار داده و تدوین و نشر متون درسی در موضوعات گوناگون علوم دینی، حاصل این فرایند است.

مرکز بین‌المللی

ترجمه و نشر المصطفی علیه السلام

فهرست مطالب

۷	سخن آغازین
۱۰	مقدمه
۱۳	فصل اول: احترام به پدر و مادر، اهمیت و آثار آن
۱۵	گفتار اول: مقام مادر و پدر
۱۷	درس اول: مقام مادر
۲۲	درس دوم: مقام پدر
۲۹	گفتار دوم: اهمیت نیکی به پدر و مادر
۳۱	درس اول: احترام به والدین، هم‌ردیف با توحید و شکر الهی
۳۴	درس دوم: محبوب‌ترین اعمال
۳۷	درس سوم: لزوم احترام پدر و مادر در هر حال
۳۴	گفتار سوم: آثار نیکی به پدر و مادر
۴۵	درس اول: آثار دنیوی
۴۹	درس دوم: آثار اخروی
۵۵	فصل دوم: بایسته‌ها و آداب احترام به پدر و مادر
۵۷	گفتار اول: بایسته‌های احترام به پدر و مادر
۵۸	درس اول: شکرگزاری، استغفار و وصیت برای پدر و مادر
۶۰	درس دوم: احسان به والدین
۶۳	درس سوم: فرمان‌برداری از پدر و مادر بر اساس حق و عدالت
۶۹	گفتار دوم: آداب احترام به پدر و مادر
۷۰	درس اول: آداب معاشرت با پدر و مادر
۷۵	درس دوم: رعایت آداب ورود به جایگاه خصوصی پدر و مادر
۷۷	فصل سوم: رعایت حقوق پدر و مادر
۷۹	گفتار اول: رعایت حقوق والدین، قبل از زمان پیری
۸۱	درس اول: حقوق پدر و مادر
۸۸	درس دوم: اولویت حق مادر

۹۱	درس سوم: دعا برای پدر و مادر
۹۷	گفتار دوم: رعایت حقوق والدین در زمان پیری و پس از مرگ ایشان
۹۹	درس اول: رعایت حق پدر و مادر در سن پیری
۱۰۴	درس دوم: حق پدر و مادر پس از مرگ
۱۱۱	فصل چهارم: بی‌احترامی به پدر و مادر و عاقبت آن
۱۱۳	گفتار اول: انواع بی‌احترامی
۱۱۵	درس اول: «أَفَّ» گفتن
۱۱۸	درس دوم: تندی نمودن، محزون کردن، قسم خوردن به جان ایشان و ...
۱۲۱	گفتار دوم: عاق والدین و عاقبت آن
۱۲۳	درس اول: عقوبت والدین، از بزرگ‌ترین گناهان
۱۲۷	درس دوم: آثار دنیوی بی‌حرمتی به والدین
۱۳۳	درس سوم: آثار اخروی بی‌حرمتی به والدین
۱۳۸	درس چهارم: عاق والدین شدن پس از مرگ
۱۴۱	منابع:

سخن آغازین

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

«أَنْ تَارَكُ فَيْكُمْ التَّقْلِينَ كِتَابَ اللَّهِ وَ عَتَقَ مَا ان تَمَسَّكُمْ بِهِمَا لَنْ تَضَلُّوا أَبَدًا لَنْ يَفْتَرِقَا حَتَّى يَرِدَا عَلَيَّ الْحَوْضَ»

پیوند قرآن و اهل بیت علیهم السلام در این حدیث نبوی که با کلمات مشابه و متواتر در کتب معتبر شیعه و سنی آمده است، نشان از این حقیقت آشکار دارد که اگر قرآن کلام صامت الهی است و از عرش به فرش نزول نموده است، اهل بیت پیامبر اسلام علیهم السلام که قرآن بر طهارت ذاتی آنان شهادت داده است، کلام ناطق الهی و مافوق بشر و مادون پروردگارانند و جدایی ناپذیری این دو میراث گران بهای رسول خاتم صلی الله علیه و آله، مؤید این حقیقت است که سخن خدا را باید از اهل بیت علیهم السلام پیامبر فراگرفت که «أهل البيت أدری بما فی البيت».

امام خمینی رحمته الله در پیوند ناگسستنی این دو ثقل ثمین و جدایی ناپذیر می فرماید:

شاید جمله «لَنْ يَفْتَرِقَا حَتَّى يَرِدَا عَلَيَّ الْحَوْضَ» اشاره باشد بر اینکه بعد از وجود مقدس رسول الله صلی الله علیه و آله هر چه بر یکی از این دو گذشته است، بر دیگری گذشته است و مهجوریت هر یک، مهجوریت دیگری است؛ تا آنگاه که این دو مهجور بر رسول خدا در «حوض» وارد شوند؛ و آیا این «حوض» مقام اتصال کثرت به وحدت است و اضمحلال قطرات در دریا است یا چیز دیگر که به عقل و عرفان بشر راهی ندارد؛ و باید گفت آن ستمی که از طاغوتیان بر این دو ودیعه رسول اکرم صلی الله علیه و آله گذشته، بر امت مسلمان بلکه بر بشریت گذشته است که قلم از آن عاجز است. (وصیت نامه سیاسی الهی امام خمینی رحمته الله).

مهجوریت قرآن و اهل بیت علیهم السلام پس از پیامبر عظیم الشان اسلام که گاه با بهانه تمسک به قرآن، اهل بیت علیهم السلام را مهجور نموده اند و گاه با بهانه تمسک به اهل بیت علیهم السلام قرآن را مهجور قرار داده اند، یک نتیجه مشترک برای مسلمانان و بلکه برای بشریت داشته است و آن مهجور ماندن هدایت انسان ها و مهجور ماندن اساس اسلام در بین مسلمانان بوده است؛

مسئله‌ای که در عصر حاضر، رسالت و مسئولیت ما را - که منادی تمسک مطلق به این دو گوهر گران‌بها هستیم - بیش از پیش پررنگ نموده است.

انقلاب اسلامی منادی تمسک به قرآن و اهل بیت علیهم‌السلام بوده و هست و بر همین اساس رسالتی فراتر از مخاطبین خاص خودش دارد. این انقلاب منادی اسلامی بوده است که روح آن قرآن و اهل بیت علیهم‌السلام است و همه کسانی را که به قرآن تمسک جسته و اهل بیت علیهم‌السلام پیامبر صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم را جداناپذیر از اسلام می‌دانند، مخاطب خود در بین مسلمانان می‌شناسد. تبلور این درک عمیق از کلام نورانی پیامبر صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم در رسالت جهانی جامعة المصطفی صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم العالمیه به وضوح قابل مشاهده است به طوری که دانش پژوهانش از شیعه و سنی در یک هدف بزرگ مشترک‌اند و آن پیوند جدایی‌ناپذیر کتاب الهی و عترت پیامبر صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم و اهل بیت آن حضرت است.

امروزه جامعة المصطفی با دو بال قرآن و عترت، اوج آسمان تبلیغ و ترویج مکتب روح‌بخش اهل بیت علیهم‌السلام را در عرصه بین‌الملل به پرواز در آمده و قرآن و حدیث را با هم در همه سطوح فعالیت‌های علمی و فرهنگی خود مورد توجه قرار داده و توجه به حفظ و قرائت و درک عمیق مفاهیم و تفسیر قرآن کریم در این نهاد علمی حوزوی با بهره‌مندی از احادیث اهل بیت علیهم‌السلام همراه شده است.

در ایفای این رسالت بزرگ، «مرکز امور طلاب و خانواده‌های جامعة المصطفی صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم العالمیه» که مسئولیت گسترش و تعمیق فرهنگ قرآنی در میان خانواده‌ها به‌ویژه فرزندان عزیز طلاب را بر عهده دارد، با تشکیل و تأسیس مراکز و اجرای آموزش‌ها و فعالیت‌های قرآنی و حدیثی گامی استوار در تحقق خانواده مبلغ برداشته است. بی‌گمان نقطه اوج این حرکت دلپذیر «ستاد برگزاری جشنواره بین‌المللی قرآن و حدیث خانواده‌های طلاب جامعة المصطفی صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم العالمیه» می‌باشد.

ایده شناسایی آسیب‌های تربیتی خانواده‌ها و تمرکز بر یکی از موضوعات کاربردی عرصه تربیت در هر دوره از جشنواره به همراه تدوین یک اثر تحت عنوان «پرتوی از تقلین» بر مبنای تعالیم قرآن کریم و معارف احادیث شریف و آموزش و آزمون آن، یک نقطه عطف در این رویداد جذاب و مؤثر به شمار می‌رود و ان‌شاءالله به سهم خود، بهبود وضعیت تربیتی خانواده‌ها را در پی خواهد داشت.

لازم می‌دانم از عنایات و توجهات ویژه ریاست مکرم جامعة المصطفی صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم العالمیه، حضرت آیت‌الله اعرافی دامت برکاته به تقویت بنیان‌های فرهنگی و قرآنی خانواده‌های المصطفی تشکر و افر

داشته و نیز از «معاونت امور خانواده‌های مرکز امور طلاب» به‌ویژه از «اداره قرآن و حدیث» که در یک سال گذشته گام‌های رو به رشد و ارزشمندی را در ایفای این رسالت سترگ برداشته است، سپاسگزاری نمایم.

غلامرضا مهدوی
رئیس مرکز امور طلاب و خانواده‌های
جامعه‌المصطفی عَلَيْهِ السَّلَامُ العالمیه

مقدمه

﴿وَ اخْفِضْ لَهُمَا جَنَاحَ الذُّلِّ مِنَ الرَّحْمَةِ وَقُلْ رَبِّ ارْحَمْهُمَا كَمَا رَبَّيَانِي صَغِيرًا﴾ اسراء، ۲۴

و بال‌های تواضع خویش را از محبت و لطف، در برابر آنان فرود آر! و بگو: «پروردگارا! همان‌گونه که آن‌ها مرا در کوچکی تربیت کردند، مشمول رحمتشان قرار ده!» پدر و مادر واسطه فیض الهی به فرزندان هستند و با تکیه بر مهر و محبت و رنج و مشقت و در سایه این فیض الهی، فرزندان خود را به عناصر مقبول و مطلوب جامعه مبدل می‌سازند. اگرچه عواطف انسانی و حق‌شناسی، برای توجیه و ضرورت رعایت احترام به پدر و مادر کافی است؛ لکن اسلام حتی در مسائلی که عقل در آن استقلال دارد و عاطفه هم آن را درمی‌یابد، از مجرای قرآن و عترت لب به سخن گشوده و بر حکم عقل تأیید و تأکید می‌کند.

در آیات قرآن و روایات گهربار معصومین علیهم‌السلام به پیوند خانوادگی و احترام و اکرام پدر و مادر، اهمیت زیادی داده شده است. انسان بدون جامعه انسانی نمی‌تواند در زندگی و دین‌داری توفیق مطلوبی داشته باشد؛ از طرفی جامعه انسانی به عنوان یک امر اعتباری و قراردادی، در حدوث و بقای خود بستگی به محبت نسل دارد و محبت نسل نیز سرچشمه‌ای از رابطه و علاقه‌ای است که در بین ارحام رد و بدل می‌شود و بدون هیچ تردیدی مرکز و کانون این رابطه خانواده است.

قوام خانواده بسته به حسن ارتباط والدین و فرزندان است؛ اکرام والدین توسط فرزندان مایه برکات فراوانی برای فرزندان است و ارتباط زیبای فرزندان و والدین، شکوه و اعتبار خاصی را برای جامعه به ارمغان می‌آورد. در سایه این احترام و اکرام هم فرزندان و هم والدین منتفع و رضایتمند خواهند بود؛ روزی فرزندان نیازمند رحمت و رأفت پدر و مادر هستند و والدین مشتاق اولاد و شیفته پرورش آنان، روزگاری پدر و مادر در موسم پیری و عجز و ناتوانی چشم به راه حمایت و دستگیری فرزندان.

عدم توجه به اکرام و احترام والدین، علاوه بر صدمات جبران‌ناپذیر به فرزندان، مایه تباهی

جامعه نیز خواهد شد. مبرهن است جفای اولاد نسبت به والدین و عادی شدن این جفاکاری نسبت به پدران و مادران باعث می‌شود عواطف انسانی به کلی از جامعه رخت بر بسته و کسی رغبت به تناسل و تربیت فرزند نکند. در چنین شرایطی افراد از تشکیل جامعه کوچک که همان خانواده است استنکاف ورزیده و بینش قرابت رحم و رابطه خویشاوندی رفته‌رفته رو به نابودی خواهد رفت. پرواضح است در چنین جامعه‌ای سعادت دنیا و آخرت از اعضای جامعه سلب می‌شود.

در اثر پیش رو با عنوان «پرتوی از ثقلین، جلد ۱»، تلاش شده است با تکیه بر آیات و روایات و حکایات پندآموز، روابط فرزندان با پدر و مادر بررسی و نکات تربیتی مورد نیاز با چینی مرتب و مختصر در ۴ فصل ارائه گردد. فصل اول و دوم با ساده‌سازی عبارات برای گروه سنی مقطع متوسطه اول و پایین‌تر تنظیم و در دو فصل بعدی مطالب متناسب با سنین بالاتر تدوین شده است. مناسب است خوانندگان محترم کتاب موارد زیر را مورد توجه قرار دهند.

حجم آزمون برای هر گروه سنی به صورت جدول زیر می‌باشد:

دو فصل اول کتاب	گروه «ب»
	گروه «ج»
	گروه «ه» (همسران دارای مقطع ابتدایی و متوسطه ۱)
کل کتاب	گروه «د»
	گروه «ه» (همسران مقطع متوسطه ۲ و بالاتر)

مناسب است والدین با برنامه‌ریزی مناسب، نسبت به آموزش کتاب و مرور و مباحثه آن مبادرت نمایند.

برای مقاطع اول تا سوم ابتدایی پیشنهاد می‌شود کتاب، توسط والدین برای فرزندان خوانده و کار شود تا حفظ و به یادسپاری مطالب برای این گروه سنی آسان‌تر شود.

نظرات خوانندگان محترم کتاب و تمامی استادان و صاحب نظران در خصوص این طرح به ویژه در طرح موضوعات اساسی و مورد نیاز خانواده‌ها در حوزه تربیت اسلامی، برای مجلّات بعدی مایه امتنان و ارتقاء کیفیت کار خواهد بود.

ستاد برگزاری جشنواره بین المللی قرآن و حدیث
خانواده‌های طلاب جامعة المصطفیٰ ﷺ العالمیه
کمیته علمی